

Kapittel 2 - Pirater

Villi ble sittende ved sitt lille bord ved baren. Pianisten spilte i bakgrunnen. Det lød langt bedre enn alle de andre spille-liste artister som ellers opptrådte på turistområder. Han spilte faktisk noen sanger Villi savnet og de ble fremført på et poetisk og lyrisk nivå som burde få en langt mere oppmerksomhet enn noen pratelystne turister.

En dråpe opplysning? Han tenkte over Mik sine ord og så på den dyre flaske rom på bordet. Det var som et vannhull og dyrene ville omsider komme for å slukke tørsten, - når de engang turte. Men det måtte være noe spennende som vekket nysgjerrighet. Han vinket diskret på en kelner, som straks kom til hans bord. Villi sa han vil gjerne ha et stort glass cola med isbiter. Kelneren stusset, men leverte uten å be om betaling. Villi sukket dypt og tok en slurk av glasset for å gi plass. Han tok seg god tid mens han helte i litt rom. Han tok enda litt lengere tid før han plukket frem en liten flaske ingefær-shot fra lommen og helte det i. Villi kjøpte mange av dem i tax-free litt tidligere. Så sukket han igjen før han rørte det sammen og helte i seg en stor slurk. Så kikket han diskret rundt og merket at noen gjester skulte og antagelig kommenterte hans drink.

Villi fikk kelnerens oppmerksomhet, pekte på det tomme glasset og fikk et nytt. Han gjentok ritualet, men var litt mere oppmerksom på andres reaksjoner denne gangen. Han lente seg tilbake og lyttet til pianisten. Han var tydeligvis bedre enn den spilleliste han skulle spille. Han lød profesjonell og fikk frem litt mere seriøsitet i de tekstene han sang.

Plutselig sa en stemme, det var da en original Cuba Libre du laver her. Åh unnskyld, sa stemmen da Villi skvatt til. Det er helt i orden, svarte Villi med et smil. Nåh, ja, ingefær gir en bedre smak enn sitron. Mannen kremtet, jeg ble nysgjerrig og de vil ikke servere det i baren, - så ... . Villi vinket på kelneren for to colaer mere. Sitt ned sa han og mikset to drinker. De skålte og mannen hevet øyenbrynene i velvære. Han kikket på glasset, - det må jeg si, det gir en ekstra spennende smak. Jeg heter forresten Eivind. Villi, sa Villi.

Eivind kikket på flasken. Ekte cubansk av de dyre dråper, sa han. Er du godt kjent med Cuba, oppfrisker noen minner kanskje? Nei, humret Villi, rom er rom, men jeg har en anledning til å smake på litt av hvert. Eivind synes det var en halvveis forklaring, for det var da spesielt at han fikk sitte her i denne enkle bar og mikse egne drinks. Vel, jeg er spesielt engasjert i Jomfru øyene og ikke så begeistret for Cubas skjebne. Du vet vel, fortsatte han, det er hundrevis av års historie i den gang dansk-norske øyrike. Så splittet Norge ut og Danmark solgte våre øyer for noe tilsvarende 5 statsbudsjett. Villi ga et interessert blikk. Ja, det var mange som flyttet ditt for å skape en ny tilværelse på de paradisiske øyer. Men vanstyre, slaveopprør, pirateri og fordrivelse ledet til forfallet. Fordrivelse, spurte Villi interessert. Ja, sa Eivind og tok den siste slurk. Villi viftet på kelneren som godt visste at det betød to nye colaer.

Det meste av historier er forsvunnet. Det er heller som et stort sort hull, sa Eivind. Antagelig fordi forfallet ble pent sagt skammelig. Det ble ikke bedre da Danmark forlot heller. Det er først nå, et hundre år etter at kjøperne erkjenner sitt ansvar og rydder noe opp i den dystopiske Kardemomme by. Eivind ble tydelig opprørt av sitt eget snakk. Men det var noe interessant, noe gjenkjennelig i beskrivelsen.

Eivind fortsatte, visste du for eksempel at den folkekjære Wessel var en 15 årig skipsgutt til Karibia? Wessel? Ja, adelige trønderen Peter Jansen Wessel, alias Tordenskjold. Det er forresten en tvilsom historie, siden en mann, som tydelig er preget av Karibias piratkultur dukker opp 10 år senere og utgir seg for å være den bortviste tenåring. Synes du ikke? Vel, jo, sa Villi. Tordenskjold er da mest

kjent for å bryte alle regler i krig og fred. Eivind utbrøt henrykt, akkurat som en ekte pirat – ikke sant? Skål for det, - og skål for din drink. Jomfru Libre, plumpet det ut av han og begge måtte le.

Men Cuba, fortsatte Eivind med et trist uttrykk. Man kan saktens si en hel masse om hvordan et øysamfunn på andre siden av verdenen – ble invadert, okkupert og assimilert. Men, - han trakk på det. Men, det som føles særlig smertelig for en skandinaver, - som fremdeles har noen røtter til Jomfruøyene, - er at ressursene ble sakte og sikkert overført fra vårt kulturelle grunnlag til noe globalpolitisk dommedags-strategi. Det høres nok dramatisk ut, - jeg er vant til reaksjoner. Men helt ærlig. Hvordan i all verden kan noen skandinaver plutselig skifte holdning – plutselig propagandere og gi alle sine verdier, til en nabo øy som gjør borgerne til treller, som kun innfører sensurens ignoranse, hvor kun et marionettregime har solgt alt av sjel, kultur og visdom? Det ble stille en lang stund før Eivind selv konkluderte, - den slags skjer kun ved utpresning, manipulering eller korrupsjon.

Det ble stille en lang stund etter Eivind sin utblåsning. De lyttet til pianisten og kikket rundt på turistene. Eivind kremtet. Det var visst en dyp erkjennelse jeg tilkjennega. Du må beklage hvis jeg har forstyrret eller fornærmet. Villi kikket på han med et undrende blikk. Nei, langt derifra. Helt ærlig, og godt nok nede i flasken. De humret begge og skålte før Villi fortsatte. Jeg er i en situasjon som ikke er helt fjern fra hva du forteller. Og jeg prøver å finne ut av den, la han til.

Eivind la hodet på skakke og spurte, Hva er din situasjon egentlig? Villi visste ikke helt hva han skulle svare, for han visste det ikke. Jeg er fastboende, – ikke helt uten min egen vilje, begynte han. Eivind rynket øyenbrynene. Det lyder da litt merkelig. Er du ansatt? Villy ristet lett på hodet. Vel, sa Eivind etter en lang pause. Jeg skal ikke blande meg i ditt privat liv, så som du ikke blander deg i mitt. Det er kanskje best så, la han til med enda en slurk. Villi ble litt nysgjerrig. Han vet jo ikke hvem denne fremmede er. Kanskje det en bekjent av kapteinen, kanskje det er en fra embetet, kanskje det er ... . Han stoppet sine spekulasjoner før de gikk for langt. Kanskje det er best å snakke videre om Karibia, pirater og kolonier. Ja, det er det vel.

Fortell litt mer om jomfru øyene, oppmuntret Villi. Eivind smilte. Har du sett film-serier som 'Black Sails', eller 'The Lost Pirate Kingdom'? Nei, det kunne ikke Villi erindre. Eivind humret, det er vel vanskelig her på dette skipet og dets dårlige og dyre nettforbindelse. Men uansett, kort oppsummert. De handler begge om den såkalte 'golden age of piracy', piratenes gyldne år, og nettopp den tid de dansk-norske øyer florerte. De dramatiske historier er selvfølgelig tvisomt detaljerte, men de gir et inntrykk om hvordan samfunnet og livet for nordmenn på jomfruøyene kunne være. Det var ellevilt og det måtte jo gå galt. Slavepasserne var frigjorte straffanger og behandlet trelle dertil. Kolonien besto av bortviste borgere med deres familier. Andre nasjoner ville gjerne ha den franske øya Saint Croix, som vi kjøpte av franskmennene. Kardemommeby er en barnlig utopi i forhold til anarkisten Sebastian, de tre røvere og kontroll-freaken Sophie, humret Eivind.

Uansett, fortsatte Eivind etter å ha fått en ny drink. Historisk, er det visst riktig at pirater samles om å lave et fredelig øyrike på Nassau, hjørnet av Bermuda Triangelen, rett ved Jomfruøyene. Faktisk var de såkalte pirater britiske 'privateers', – altså handelsmenn. Det var visst over hundre således freelancers som handlet mellom de karibiske øyer. men siden England var i krig med den fransk-spanske allianse, så ble det nok også en del pirateri, på statlig hemmelige operasjoner. Men som i all annen krig, - alle tapte. Så når England inngikk en fredsavtale, ble privateer kontraktene brutt. Disse seriøse handelsmenn ble med ett gjort lovløse og noen fant ingen annen utvei enn å leve opp til sitt urettferdige stempel. Man kan jo godt forestille seg at disse tidligere så velstående handelsmenn,

handelsskip og mannskap etter hvert ble fremstilt som, - vel som våre inntrykk av pirater, - så som fransk-spanske kolonister så dem.

Eivind fortsatte etter en ny drink. Så hva har det med Norden å gjøre? Jo, svarte han selv. Den russiske konge Pjotr var forvist fra Kreml til utposten Petersburg, som de nylig erobret fra svenskene. Kreml var visst glad for forvisningen av den rebelske unge mann av Romanov dynastiet - og igjen få noe ro i Moskva. Men de må ha vært sjokkert da Pjotr erklærte Russland et imperie, seg selv som keiser og Petersburg som hovedstad. Ikke mindre sjokkert ble resten av norden da han erklærte den store nordiske krig, - hvilket naturlignok innebar Norden, Østersjøen og ikke minst, - det dansk-norske riksfellesskap. Riktignok var den nordiske union allerede splittet da Sverige ville forsvare sine østersjøiske venner og Danmark ble satt som overherrer i riksfellesskapet. Men de store sjøslag i Østersjøen involverte også tyskere, hollendere, englendere og selvsagt flere. Kort sagt, det var omtrent samme type stormakts stridigheter i Østersjøen som i den mexicanske gulf.

Omsider ble Villis interesse tydelig vekket. Eivind så hans store øyne og smilte bredt. Denne gang vil jeg gjøre noe annet, sa han og vinket på kelneren. Villi stusset over leveransen. Bourbon? Ja, hvorfor ikke, humret Eivind. Har du ikke hørt likheten mellom piratviser og skotsk og irsk folkemusikk? Eh, nei, vel, jo nølte Villi. Sammenhengen er da åpenbar. Tidligere privatere reiste tilbake til England, men ble ikke særlig godt mottatt. Så de flyttet til Irland og Skottland. Der er det dårlig med sukkerroer, så det ble whisky i stedet for rom. For øvrig lengtet de tilbake til det friere Amerika og emigrerte da England kjøpte byen New Amsterdam og kalte den New York. Eivind mikset drinkene på samme måte som Villi gjorde. De hevet glassene og Eivind skålte, - til de virkelige pirater. Forresten er jo rom en piratsprit så man kan ikke helt vite hva kvaliteten er. Hva mener du? Noen heller sukkerkulør i vodka og kaller det brun rom. Det ville aldri skje med en whisky, la han til.

Eivind sniffet skeptisk i luften. Kjenner du det? Villy ristet på hodet. Kjenner du ikke lukten av røyk? Mener du sigarett? Det er ikke lov å røyke her inne. Men de selger sigarer i baren, gjør de ikke? Så må man vel gå ut på dekk. Nettopp. Eivinds blikk var bekymret. Villi kunne ikke forstå hvorfor han reagerte på det. Kanskje han var allergisk, kanskje han var en avvendt, eller kanskje ... . Igjen stoppet Villi seg i spekulasjoner. Eivind mumlet for seg selv med noen forbannelser om 'han anna'. Det var visst noe av det private som de var enige om å bli på skipet. Villi lot Eivind få den tid han trengte til å gjøre seg ferdig med sine bekymringer. Imens kikket han rundt og ble litt mere interessert i personene omkring dem. faktisk var det litt underholdende å merke seg alle deres forskjeller. Kanskje han skulle finne på å snakke med noen andre en gang?

Du må unnskyld, sa Eivind til sist. Det er bare noe ... . Villi avbrøt, bare noe privat som blir her på skipet, ikke sant? Eivind smilte og skålte. Villi ville ha Eivind på bedre tanker og spurte. Så hva har denne verdenskrigen fra 1700 tallet å gjøre med en 15 års skipsgutt? Meget godt spørsmål, smilte Eivind. Kanskje ikke noe. Informasjoner er fattige og myter er rike. Han tok en kunstpause før han fortsatte. Det spekuleres i forsøk på å avle frem blandingsraser som var mere vant til europeisk arbeidsform. Men, avbrøt han seg selv, da han så forskrekkelsen i Villis øynene. Det finnes overhode ikke noen bevis for at den legendariske Tordenskjold er den samme person. Absolutt ingen, understreket han. Situasjonen var at Norden trakk sine flåter tilbake fra kariben og etterlot kolonistene ubeskyttet, da tsar Pjotr startet Den Store Nordiske Krig i Østersjøen. Men mange av de sjøfolk fra jomfru øyene var allerede assimilert fra privatere til pirater. Kort sagt, den legendariske Tordenskjold var antagelig en karibisk pirat som brøt all lov og etikk for å vinne. Så forsvant han like sporløst som han oppstod under en angivelig ulovlig sverdduell i Preussen.

Vet du, utbrøt Eivind og pekte ut av vinduet. Tordenskjold og hans spioner var særlig aktive her i regionen rundt Gøteborg. Ganske enkelt fordi det var et prøyssisk handelssted. Sverige, Preussen og

Ukrainia var jo tsarens erkefiende. Du har sikkert hørt historien om hvordan han kapret sitt første skip, Hvite Ørn, rett her ute. Så ble Eivind stille en lang stund mens han kikket ned i det tomme glasset. Så kikket han opp med et trist blick. Tror du virkelig den store nordiske krig tok slutt? Han ventet en stund og så Villis forundrede blick. Du kjenner så godt til det, i hvert fall siden du nå har større relasjon til Danmark enn Norge. Det var også her Skandinavian Star sluttet sin ferd. Det var ikke noe uhell - som hverken politi eller domstoler klarer å finne ut av. Villi så med medfølelse hvordan hans øyne ble fuktige. Eivind kremtet og snudde seg unna. Villi kunne allikevel godt se at han tørket sine øyne. Det er visse ting voksne menn visstnok ikke skal gjøre offentlig, tenkte Villi med en empatisk uenighet.

Etter en lengere pause snudde Eivind seg til Villi igjen og skålte med et påtatt smil. Men han var betenkt en lengere stund mer. Så knep han leppene sammen før han erklærte. Ok, siden du er så god en lytter skal du få hele min konspirasjonsteori. Ikke det at begrepet i seg selv er spekulativt, for tross alt, teorier er teorier og konspirasjoner betyr ganske enkelt at to eller flere parter er enige om en skjult agenda. I alle tilfelle, så tror jeg det er visse sammenhenger mellom alle disse uforklarlige og fortiede forlis. Eivind ventet på en aksept fra Villi og fikk et nikk.

Det er nå godt dokumentert hvordan Estonia forliste. Hele verden kan se det publisert på HBO. En kort oppsummering er at Estland satte inn daglig fergetrafikk til Stockholm da de ble fri fra Russland. Snart gikk det rykter om smugling av russiske våpen om bord. Skipet forliste usedvanlig hurtig så forklaringen om akter-døren holder ikke vann, – bokstavelig talt. Det var omtrent 1000 sivile ombord hvor kun et fåtall overlevde på grunn av uværet og defekte livbåter. Svenske myndigheter skiftet fort holdning fra full granskning til full tilsløring. De nektet dykkere å hente opp noen lik fra båten, de dekket den til med grus og inngikk en pakt om å ikke filme vraket. Allikevel klarte noen å sende ned et kamera som avdekket en flenge i siden på 4 ganger 1,5 meter. Ved hjelp av norske vitenskapsfolk ble det konkludert at fergen var ramme fra siden, - antagelig av den type ubåt som ble konstruert for det i verdenskrigene.

Eivind møtte Villis vidåpne øyne. Dette er presentert som en videodokumentasjon, sier du? Eivind tok en slurk og nikket tydelig. Villi tok en enda større slurk. Dette er ikke konspirasjons teorien, men veldokumenterte fakta. Du kommer til å trenge denne, sa Eivind og fylte begge glassene igjen. Som vist i dokumentaren ble ubåter konstruert for å ramme sivile skip under den første verdenskrig. Det var før torpedoene ble godt nok utviklet. Akkurat som romerne lavde krigsskip utelukkende for å ramme fiendtlige skip, eller enda mere absurd, som Jules Verne's kaptein Remo sitt pirateri, la han til. Så, sa han i langdrag og tok en pause for å sikre Villi sin oppmerksomhet. Disse ubåter opererte i Nord-Atlanteren i første verdenskrig og senket mange transportskip mellom Europa og Amerika. Så er det vel ikke helt umulig at det også skjedde i 1912, er det vel? Eivind tok en kunstpause med en slurk. Dokumentasjonen om Estonia er da ikke så ulik historien om Titanic, - er den vel? Isbre og «vi fatter ikke S.O.S», - du liksom, la Eivind til hånlig. Villi måpte. Det er visst unødvendig å spekulere mere om det, mumlet Eivind.

Etter enda en lengere pause kunne ikke Eivind holde seg mere. Hvis det er så at den type ubåter ble brukt før året 1914 og etter 2000, så er det godt mulig de ble brukt under den kalde krigen også, - ikke sant? Det finnes et spesielt forlis som er katastrofalt for Norge. Ah, den går ikke, avbrøt Villi. Scandinavian Star ble ikke rammet, men brent. Eivind nikket, det stemmer. Det er ikke den jeg tenker på. Han innbød Villi til en skål for å løsne opp litt. Nei, fortsatte han. Jeg tenker overhode ikke på et skip. Men allikevel, du vet godt at det var flere ubåt-observasjoner i norske fjorder under den kalde krigen? Villi nikket med en viss skepsis. Jeg tenker selvfølgelig på Alexander Kielland. Igjen for Villis øyne opp i vantroende overraskelse. Men, der var det jo et av bærebene som knakk. Eivind trakk på skuldrene. Nettopp. Igjen fant Eivind det best å ikke spekulere mere i den teorien.

Jeg vet ikke hva jeg skal si, sa Villi etter å ha tømt glasset igjen. Nei, og jeg beklager egentlig over å ha brydd deg med mine teorier. Faktisk, la han til, det er ikke engang konspirasjoner siden det antagelig involverer kun en part, - og ikke flere. Men i alle tilfelle, poenget mitt er ikke å rippe opp i begravede saker eller fordele noen skyld. Poenget mitt, gjentok han, er å sette et advarende fokus på usikkerheten til havs. Vi vet jo med sikkerhet at Nord Stream 2 hendelsen ikke var noen ulykke men en sabotasje. Vi vet jo nå at de avkuttete sjøkablene fra Svalbard heller ikke var noe uhel. Derfor bør vi absolutt intensivere forsvaret av alle de plattformer og kabler i Norge i denne nye krigen, fordi disse sivile mål er i aller høyeste grad sannsynlige mål, - så som skip og byer i det forrige århundredes verdenskriger.

Villi hadde store problemer med å fordøye Eivinds teorier. Vanligvis ville han la den slags bare forbli noe underholdende fyllesnakk. Noe man lett kunne avfeie som ubetydelig eller usannsynlig. Men denne gangen klarte han ikke å avfeie det. Denne gangen la det seg oppå alle de personlige bekymringer han hadde og helst ville kvitte seg med. Men allikevel, det var noe relevant til hans egen situasjon, - siden det handlet om internordisk kriminalitet og lovløshet av største betydning.

Eivind så Villis bekymring. Jeg beklager, sa han. det bare slapp ut av meg. Det var ikke meningen å bekymre deg. Du har sikkert nok med dine egne ting og kan sikkert ikke gjøre noe fra eller til med situasjonen. Du vet vel, la han til unnskyldende, - det er fra barn og fulle folk man skal høre sannheten. Ikke sant, la han til i invitasjonen til en siste skål. Villi nikket anerkjennende og Eivind fikk litt mindre skyldfølelse. Hele hans overkropp nikket med i forlatelse. Med lettet stemme sa han, unnskyld meg, og reiste seg. Jeg må late vannet. Villi ble sittende og se mannen sjangle nedad gangen og forsvinne i folkehavet.

Etter en drøy halvtime erkjente Villi at Eivind ikke kommer tilbake. Han løftet den tomme flasken og tenkte at det for være nok for i natt. Klokken var jo godt over midnatt allerede. Han gikk over til baren og ventet tålmodig på kelneren. Det var kanskje noe i det Eivin sa. Det lukter av sigar her. Den halvtomme sigarboksen sto fremme på disken. Nei, sigarer er ikke noe for han selv. Kelneren spurte, - skal det være noe mer? Nei, jeg vil bare forsikre at betalingen er i orden. Alt i orden, smilte kelneren. Villi nikket sakte før han passerte pianisten. Han spilte og sang Alabama Song av The Doors. Villi smilte gjenkjennende til pianisten og ga ham et anerkjennende nikk. Så gikk også Villi ned i folkemengden.